

Kumla kommun

Våldsbejakande extremism och social oro

Program för arbete mot våldsbejakande extremism
och social oro

 Vision

  Program

   Policy

    Regler

     Handlingsplan

      Riktlinjer

 Kommunfullmäktige

 Kommunstyrelsen

 Nämnd

Beslutande	Kommunfullmäktige
Datum och paragraf	2022-04-25, § 25
Dokumentansvarig	BRÅ-samordnare
Revideras	Vid behov
Gäller till	2026-01-01

Innehåll

Sammanfattning	4
Definitioner och begrepp	5
Sociala risker	5
Social oro	5
Våldsbejakande extremism	5
Inledning	6
Syfte	7
Social oro och våldsbejakande extremism	7
Vad innebär sociala risker och social oro?	7
Varför ansluter sig individer till våldsbejakande extremistiska rörelser?	7
Push- och Pullfaktorer	9
Pushfaktorer	9
Pullfaktorer	9
Förebyggande arbete	10
Ansvar/arbetsfördelning	11
Uppföljning och utvärdering	12
Revidering	12

Sammanfattning

Social oro i form av turbulenta situationer med upplopp, ordningsstörningar, anlagda bränder och provokation av polis och räddningstjänst orsakade av olika grupper, har under senare år inträffat runtom i Sverige. Denna typ av fenomen är mycket allvarliga och stör redan samhällsviktiga verksamheter som till exempel räddningstjänst och akutsjukvård, som kan behöva invänta poliseskort för att kunna göra en insats, vilket skapar fördröjningar.

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Våldsbejakande extremism handlar om att försöka uppnå ett ideologiskt mål genom våld, eller genom att understödja att andra använder våld.

Utifrån våldsbejakande extremism har en samverkansgrupp mot våldsbejakande extremism skapats. Kommunerna i Sydnärke (Askersund, Hallsberg, Kumla, Laxå och Lekeberg) har tagit fram detta gemensamma program. Denna grupp kan även användas vid arbete mot social oro.

Syftet är att minska risken för våldsbejakande extremism och social oro. Kopplat till detta program kan en lokal handlingsplan upprättas vid behov, för insatser som syftar till att konkretisera vad kommunen gör och hur kommunen arbetar med våldsbejakande extremism och social oro. Framförallt handlar kommunens arbete om att försöka förebygga att människor ansluter sig till eller stöttar dessa typer av rörelser. Den lokala handlingsplan som då upprättas ska presentera åtgärder som kan genomföras som generella insatser som är breda och vänder sig mot olika grupper, specifika insatser om en riskgrupp har identifierats och individuella insatser om enstaka individer identifieras att ligga i riskzonen.

Definitioner och begrepp

Sociala risker

En social risk är sannolikheten för oönskade händelser, beteenden eller tillstånd med ursprung i sociala förhållanden och som har negativa konsekvenser för det som bedöms vara skyddsvärt.

Social oro

Olika typer av utfall eller angrepp på det som samhällets institutioner ser som en önskvärd social ordning, det skyddsvärda.

Våldsbejakande extremism

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Inledning

Detta program är framtaget och uppdaterad i ett samarbete mellan de fem Sydvärke kommunerna Askersund, Hallsberg, Kumla, Laxå och Lekeberg. Det behandlar fenomenen våldsbejakande extremism och social oro.

Våldsbejakande extremism och social oro är två skilda fenomen men som kan ha samma beröringspunkter. Förebygger kommunen social oro så kan även våldsbejakande extremism förebyggas. I det omvända förhållandet kan social oro/sociala risker vara det första steget mot våldsbejakande extremism. Center mot våldsbejakande extremism (CVE) arbetar från i huvudsak kriminalpolitiska utgångspunkter, och stärker och utvecklar det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Detta program mot våldsbejakande extremism och social oro utgår från tolv rekommendationer som tidigare togs fram på nationell nivå, men har anpassats till lokal nivå.

Social oro i form av turbulenta situationer med upplopp, ordningsstörningar, anlagda bränder och provokation av polis och räddningstjänst orsakade av olika grupper, har under senare år inträffat runtom i Sverige. Problemet, som är väletablerat även utanför Sverige, är ett samhällsfenomen som verkar öka i viss mån. Upplopp kopplade till bostadsområden ställer höga krav på ansvariga myndigheter och erfarenheter visar att vissa strategier kraftigt kan trappa upp våldet istället för tvärtom. Denna typ av fenomen är mycket allvarliga och stör redan samhällsviktiga verksamheter som till exempel räddningstjänst och akutsjukvård, som kan behöva invänta poliseskort för att kunna göra en insats, vilket skapar fördröjningar. En social risk är sannolikheten för oönskade händelser, beteenden eller tillstånd med ursprung i sociala förhållanden och som har negativa konsekvenser för det som bedöms vara skyddsvärt. Social oro beskrivs ofta vara olika typer av utfall eller angrepp på det som samhällets institutioner ser som en önskvärd social ordning, det som betraktas som skyddsvärt.

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Våldsbejakande extremism handlar om att försöka uppnå ett ideologiskt mål genom våld, eller genom att understödja att andra använder våld. En individ som ägnar sig åt våldsbejakande extremism kan vara våldsbenägen, men kan också undvika att själv använda våld och koncentrera sig på att andra gör det. Våldet anses vara en legitim metod för att påverka samhället och demokratiska lösningar förkastas.

Att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism och även social oro är av avgörande betydelse för att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället. För att göra detta krävs ett väl fungerande och långsiktigt samarbete mellan de aktörer som på olika sätt berörs av frågan. Det handlar om både offentliga verksamheter såsom kommun, skola, fritidsverksamhet,

socialtjänst och polis samt aktörer inom civilsamhället såsom idrottsföreningar, organisationer och religiösa samfund.

Utifrån våldsbejakande extremism har en samverkansgrupp mot våldsbejakande extremism skapats. Kommunerna i Sydnärke (Askersund, Hallsberg, Kumla, Laxå och Lekeberg). I gruppen ingår kommunernas kontaktpersoner mot Centrum för Våldsbejakande Extremism. Gruppen arbetar med gemensamma frågor utifrån våldsbejakande extremism. Denna samverkansgrupp träffas en gång per år eller vid behov, för kunskaps- och informationsutbyte och för att diskutera/besluta om riktade utbildningsinsatser. Denna grupp kan även användas vid arbete mot social oro.

Syfte

Syftet med programmet är att minska risken för våldsbejakande extremism och social oro. Då behov av konkreta åtgärder identifieras ska det upprättas en lokal handlingsplan som konkretisera vad kommunen gör och hur kommunen arbetar med våldsbejakande extremism och social oro.

Social oro och våldsbejakande extremism

Vad innebär sociala risker och social oro?

Trots ett ökat ekonomiskt välbefinnande finns en trend mot ökade skillnader mellan grupper i samhället. Det finns olika risker som kan orsaka instabilitet i samhället. Ökat utanförskap och segregering i samhället är exempel på sociala risker som har sitt ursprung i bristande sociala och socioekonomiska förhållanden. Även ökad främlingsfientlighet och minskad social sammanhållning är risker som kan leda till social oro och få allvarliga konsekvenser. Under de senaste åren har våldsamma situationer uppstått med upplöpp, raketer, bensinbomber, bilbränder och stenkastning mot räddningstjänst och polis där olika grupper varit inblandade skett i utsatta områden i Sverige.

Varför ansluter sig individer till våldsbejakande extremistiska rörelser?

I programmet beskrivs olika förklaringskomponenter till varför individer riskerar att ansluta sig till våldsbejakande grupper eller orsakar social oro i samhället. En viktig komponent är samhällsstruktur. I ett samhälle där individer upplever polarisering, utanförskap, låg möjlighet att påverka och har låg framtidstro ökar risken för social oro och våldsbejakande extremism.

Upplevd stigmatisering är också en faktor. Att kommunens verksamheter genomsyras av mänskliga rättigheter och likabehandling är därför av stor vikt.

Det kan vara svårt att avgöra vad som ska klassas som extrema och våldsbejakande åsikter och social oro men det kan till exempel vara:

- Intoleranta åsikter som förkastar demokratiska principer
- En konspiratorisk syn på människor och sociala grupper baserat på exempelvis religion, sexualitet, etnicitet eller politisk åskådning.
- Argumenterar för absoluta lösningar med tydliga våldsinslag
- Försöker att legitimera sina åsikter genom en stark misstro mot rådande samhällsordning
- Isolering från både från vänner och familj
- Umgänge i nya kretsar som kan ge anledning till oro, till exempel kriminella gäng.
- Byter eller slutar med fritidsintressen.
- Uppträder aggressivt och lättprovocerat.

Push- och Pullfaktorer

Även om grupperna skiljer sig radikalt från varandra så finns det stora likheter i vad som lockar personer in i extrema miljöer. Oftast handlar det om känslomässiga orsaker, inom forskningen talas det om push- och pullfaktorer. Pushfaktorer är det som genom yttre påverkan styr en individ mot våldsbejakande miljöer medan pullfaktorer är sådant som lockar till bland annat radikaliserings.

Pushfaktorer

- Upplevelser av utanförskap
- Identitetssökande
- Söker spänning
- Låg självkänsla
- Starkt samhällsengagemang
- Globala orättvisor
- Upplevda besvikelser kring demokrati och samhälle

Pullfaktorer

- Känsla av makt, kontroll och status
- Social gemenskap
- Övertygelse om att handla rätt
- Trygghet och känslan av att hittat hem

Självklart finns det andra orsaker men en kombination av dessa finns ofta med vid utredning av en persons engagemang i en extrem organisation eller personens agerande som orsakar social oro.

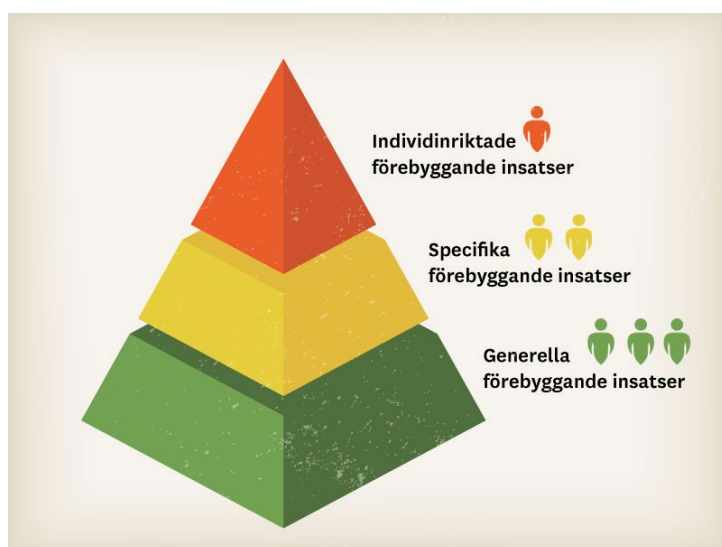
Förebyggande arbete

Det finns ingen snabb lösning för att förebygga social oro eller att en ung människa dras in i våldsbejakande extremism, utan ett långsiktigt arbete krävs. De handlingsmöjligheter som i grund och botten existerar utgörs av dialog, samverkan, mobilisering av nätverk, samtal med individer och anhöriga, information och tillsätta utredning för eventuella stödinsatser.

För att kunna arbeta förebyggande måste kommunen:

- Agera tidigt
- Agera gemensamt
- Agera systematiskt
- Öka kunskapen om risk- och skyddsfaktorer
- Sociala investeringar

Basen utgörs av generella insatser som når många individer och som syftar till att stärka samhällets motståndskraft mot social oro och våldsbejakande ideologier. Mittdelen handlar om att identifiera individer eller grupper som kan utgöra en risk för social oro eller att ansluta sig till våldsbejakande miljöer och att påbörja insatser. Toppen av pyramiden utgörs av de individer som har anslutit sig och kanske även begått brottsliga handlingar inom ramen för social oro och våldsbejakande extremism. Den översta delen innebär repressiva åtgärder i form av lagföring, men också insatser som kan få individerna att lämna våldsbejakande miljöer samt agerande som orsakar social oro. I de olika delarna har olika aktörer mer eller mindre ansvar.

Kommunernas ansvar ligger primärt de två nedersta delarna. Det handlar dels om att arbeta med de demokratistärkande strukturer som skyddar samhället mot social oro och våldsbejakande extremism, men det handlar också om att mobilisera insatser för individer och deras anhöriga när det finns en risk för social oro och våldsbejakande extremism i mittendelen.

Polisen har också ett ansvar i mittendelen, bland annat genom att förhindra rekrytering och träning av individer till terrorbrott. I toppen av pyramiden är det primärt polis och rättsväsendet som har huvudansvar. Det handlar då om lagföring av individer som gjort sig skyldiga till brott. Kommunen har dock också ett ansvar här, gällande insatser som leder till att individer lämnar våldsbejakande rörelser.

Utöver kommun, polis och rättsväsende finns fler aktörer som också fyller viktiga roller. Bilden syftar dock inte till att synliggöra alla aktörer utan visa på hur arbetet måste ske i en sammanhängande kedja där olika aktörer har olika ansvar.

Ansvar/arbetsfördelning

Arbetet mot våldsbejakande extremism och social oro ska primärt utföras i ordinarie verksamhet och i de samverkansstrukturer som gäller för kommunens trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete. För arbetet mot våldsbejakande extremism och social oro finns det en strategisk samordningsfunktion i kommunen. Den strategiska samordningsfunktionen ska beakta hur arbetet mot våldsbejakande extremism och social oro kan inkluderas i kommunens ordinarie arbete med säkerhetsfrågor och handlingsplanen implementeras i verksamheterna.

Den lokala samordnaren har bland annat till uppgift att stödja verksamheter som berörs av frågan i sin yrkesutövning, samverka med berörda aktörer och säkerställa en god dialog, övergripande ansvar för kommunens samlade lägesbild och utgöra kommunens kontakt i nationella och internationella samarbeten inom området.

Det lokala brottsförebyggande rådet (BRÅ) är en arena för samverkan mellan de närmast berörda aktörerna som finns i kommunen för att förebygga våldsbejakande extremism och social oro. Organisationen varierar i de olika kommunerna men det är i dessa forum som brottsförebyggande och trygghetsfrämjande frågor hanteras på lokal nivå.

Kommunerna i Sydnärke ska samverka för att höja kunskapsnivån och förmågan att hantera händelser som berörs av dessa frågor. Tillsammans utgör kommunsamordnarna för dessa frågor en samverkansgrupp. Samverkansgruppen i Sydnärke arbetar gemensamt med frågor såsom utbildningsinsatser, informationsinsatser, stöd till anhöriga och berörda samt erfarenhetsutbyte.

Uppföljning och utvärdering

Kommunens arbete mot våldsbejakande extremism och social oro ska utvärderas och följas upp årligen. Uppföljningen görs av samordningsansvarig samt presenteras i BRÅ.

Revidering

Programmet ska revideras vid behov och ses över varje mandatperiod. Ansvariga för detta är Sydnärkes samverkansgrupp.